

לע"נ ולאורו של
מורנו הרב אלישע
וישליצקי זצ"ל

אין מוקדם ומאוחר בתורה

הרב דודו מתוקי

1. תנחומא, תרומה, ח'

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". אימתי נאמר למשה הפרשה הזו של משכן, ביום הכפורים עצמו, אף על פי שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל. אמר ר' יהודה בר' שלום: **אין מוקדם ומאוחר בתורה, שנאמר (משלי ה'): "נעו מעגלותיה לא תדע"**, מטולטלות הן שביליה של תורה ופרשותיה.

2. רמ"ע מפאנו, מאמר הנפש ב, ד

וכבר ביארנו במקום אחר, כי ידיעתו יתברך הוא התורה עצמה, תוכה ופנימיותה מצפונית סתריה, דאתמר בה אין מוקדם ומאוחר בתורה. פירוש: אף על פי שלגבי דידן הוא תורה קדומה וידיעה מוקדמת לכל דבר, הנה לגבי דידיה אין מוקדם ומאוחר - לא הידיעה מוקדמת ולא הבחירה כי הכל הנה לפניו צפוי ממש אין הזמן מוגבל בשלימותו מאומה ואין שם עבר ועתיד.

3. אין מוקדם ומאוחר בסוגיות סביב מתן תורה

סדר הדברים לפי התרחשותם (עפ"י אין מוקדם ומאוחר, לפי חלק מהראשונים)	סדר הדברים לפי כתיבתם בתורה
1. מעמד הברית - "נעשה ונשמע"	1. עצת יתרו על מערכת המשפט - שמות יח', יג'.
2. מעמד הר סיני - עשרת הדברות והמשפטים	2. מעמד הר סיני - עשרת הדברות והמשפטים - שמות יט', א'.
3. הברכה והקללה	3. מעמד הברית - "נעשה ונשמע" - שמות כד', א'-יא'.
4. חטא העגל וכפרתו. לוחות שניים	4. ציווי בניית המשכן - שמות כה' - לא'.
5. עצת יתרו על מערכת המשפט	5. חטא העגל וכפרתו. לוחות שניים - שמות לב' - לד'.
6. ציווי בניית המשכן	6. בניית המשכן - שמות לה' - מ'.
7. בניית המשכן	7. הברכה והקללה - ויקרא, כה' - כו'.

4. אבו עזרא, ויקרא כה', א'

בהר סיני - אין מוקדם ומאוחר בתורה וזו הפרשה קודם ויקרא וכל הפרשיות שהם אחריו, כי הדבור בהר סיני ועתה כרת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים והזכירה במקום הזה, לחבר תנאי הארץ וכאשר אמר על העריות כי בעבורם תקיא הארץ אותם, כן אמר בפרשת אם בחקתי על שבתות הארץ והזכיר בתחלה פירוש השבתות.

לע"נ ולאורי של
מורנו הרב אלישע
וישליצקי זצ"ל

5. מעמד הברכה והקללה בספר יהושע

יהושע פרק ח'-

ל אַז יבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ, לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּהַר, עֵיבָל. לֹא כַאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד-ה' אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּכַתּוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה--מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, אֲשֶׁר לֹא-הֵנִיף עֲלֵיהֶן בְּרָזָל; וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַה', וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים. לֵב וַיִּכְתְּבֵם שָׁם, עַל-הָאֲבָנִים--אֵת, מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה, אֲשֶׁר כָּתַב, לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. לֵג וְכָל-יִשְׂרָאֵל וְזַקְנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עִמָּדִים מָזָה וּמָזָה לְאָרוֹן נֶגֶד הַכְּהֻנִּים הַלְוִיִּם נִשְׂאֵי אָרוֹן בְּרִית-ה', כְּגַר כְּאֶזְרָח--חֲצִיּוֹן אֶל-מֹול הַר-גְּרִזִים, וְהַחֲצִיּוֹן אֶל-מֹול הַר-עֵיבָל: כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד-ה', לְבָרֵךְ אֶת-הָעָם יִשְׂרָאֵל--בְּרֹאשְׁנָה. לַד וְאַחֲרֵי-כֵן, קָרָא אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, הַבְּרָכָה, וְהַקְּלָלָה--כְּכָל-הַכְּתוּב, בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה. לַה לֹא-הָיָה דָבָר, מִכָּל אֲשֶׁר-צִוָּה מֹשֶׁה--אֲשֶׁר לֹא-קָרָא יְהוֹשֻׁעַ, נֶגֶד כָּל-קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף, וְהַגֵּר, הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם.

6. רש"י יהושע פ"ח: אז יבנה וגו'. פרשה זו כתובה ע"ד מוקדם ומאוחר, שמיום שעברו את הירדן עשה כן.

7. הציווי על עשיית מעמד הברכה והקללה בתורה

דברים פרק כז'-

א וַיִּצַו מֹשֶׁה וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת-הָעָם לֵאמֹר: שְׁמֹר, אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם, הַיּוֹם. ב וְהָיָה, בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ--וְהִקְמֹתָ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת, וְשָׁדַתְּ אֹתָם בְּשִׂיד. ג וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת--בְּעֵבֶרְךָ: לְמַעַן אֲשֶׁר תָּבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבֶשׁ, כַּאֲשֶׁר דָּבַר ה' אֱלֹהֵי-אֲבֹתֶיךָ, לָךְ. ד וְהָיָה, בְּעֵבְרְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן, תִּקְיֹמוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, בְּהַר עֵיבָל; וְשָׁדַתְּ אוֹתָם, בְּשִׂיד. ה וּבְנִיתָ שָׁם מִזְבֵּחַ, לַה' אֱלֹהֵיךָ: מִזְבֵּחַ אֲבָנִים, לֹא-תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרָזָל. ו אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶנָּה, אֶת-מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֵיךָ; וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עֹלוֹת, לַה' אֱלֹהֵיךָ. ז וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים, וְאָכַלְתָּ שָׁם; וְשִׁמַּחְתָּ, לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךָ. ח וְכָתַבְתָּ עַל-הָאֲבָנִים, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת--בְּאֵר הַיֵּטֵב.

8. הרב קוק, אגרת תקנה'

ידע הדרת גאונו, ששני דברים עיקריים ישנם שהם יחד בונים קדושת-ישראל וההתקשרות האלהית עמהם. הא' הוא סגולה, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושת אבות, כאמור: "לא בצדקתך וגו'" "רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם", "והייתם לי סגולה מכל העמים"; והסגולה הוא כוח קדוש פנימי מונח בטבע-הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שאי-אפשר לו להשתנות כלל, "כי הוא אמר ויהי", "ויעמידם לעד לעולם". והב' הוא ענין-בחירה, זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד-תורה.

החלק של הסגולה הוא הרבה, באין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה, אלא שברית כרותה היא, שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כי אם לפי אותה המדה שהבחירה מסייעה את גילוייה, על כן הכל תלוי לפי רוב המעשה וקדושה האמונה ותלמוד-תורה.